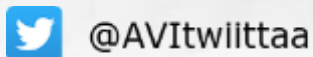

Lastensuojelu- yksiköiden valvonta

Pirha,
asiakkuus- ja laatujaoston
kokous 12.2.2024

Ylitarkastaja Saija Kujansuu, Lssavi

Lastensuojeluyksiköt

- Lastensuojelulaitos
- Ammatillinen perhekoti

- Lssavin alueella oli vuoden 2023 lopussa kaikkiaan 123 lastensuojelulaitosta ja 23 ammatillista perhekotia

- Lisäksi lapsia sijoitettu sijaisperheisiin (toimeksiantosuhteinen perhehoito)

Lastensuojeluyksikön valvonta

Keskeinen lainsäädäntö

- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023)
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)

Palveluntuottajan / palveluyksikön OMAVALVONTA

Ennakollinen ohjaus ja valvonta
rekisteröintivaiheessa

**Hyvinvointialueiden
toiminnan aikainen
ohjaus ja valvonta**

**Avin
toiminnan aikainen
ohjaus ja valvonta**

**Reaktiivinen valvonta
HVA ja AVI**

Omavalvonta

- Palveluntuottajan pitää valvoa oman toimintansa palvelujen laatua ja turvallisuutta omavalvonnan keinoin. Myös alihankintana hankittuja palveluja tulee valvoa.
- Omavalvonnalla tarkoitetaan sitä, että palvelujen järjestäjä ja tuottaja **valvovat, seuraavat ja arvioivat** oman toimintansa **laatua, lainmukaisuutta ja turvallisuutta** ja palvelun **yhdenvertaisuutta**.
- Omavalvonnan pitää olla **ennakoivaa ja aktiivista** toimintaa. Omavalvontaan kuuluu riskitilanteiden tunnistaminen ja epäkohtiin puuttuminen.
- Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista. Hyvinvointialue ja yksityinen palveluntuottaja arvioivat jatkuvasti omaa toimintaansa, kuulevat asiakkaita laatuun ja asiakasturvallisuuteen liittyvissä asioissa sekä ottavat palautteen huomioon toiminnan kehittämisessä.
- Hyvinvointialueiden laajaan omavalvontavelvoitteeseen kuuluu oman järjestämistehtävänsä ja oman palvelutuotantonsa valvonnan lisäksi yksityisten palveluntuottajien valvonta.
- Palvelunjärjestäjän ja useammassa kuin yhdessä palveluyksikössä palveluja antavan palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista **omavalvontaohjelma**.
- Palveluntuottajan on laadittava palveluyksiköittäin päivittäisen toiminnan laadun, asianmukaisuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi sekä asiakas- ja potilastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyden seurantaan varten **omavalvontasuunnitelma**.

Hyvinvointialue valvojana

- Hyvinvointialueen on järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava hankkimiensa palvelujen laatua, lainmukaisuutta ja asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutumista kuten omia palveluitaan. Hyvinvointialueen valvontavelvollisuus koskee myös yksityisten palveluntuottajien alihankkijoiden palveluita. Yksityisten palveluntuottajien valvonta on osa hyvinvointialueen omavalvontaa.
- Hyvinvointialueen täytyy dokumentoida toimenpiteensä ja varmistaa sopimuksissa valtuudet sekä puuttumismahdollisuudet.
- Hyvinvointialueen pitää toimittaa yksityisen palveluntuottajan tai tämän alihankkijan valvonnasta laatimansa tarkastuskertomus aluehallintovirastolle tiedoksi. Vastaavasti aluehallintovirasto ja Valvira lähettävät hyvinvointialueelle tiedoksi yksityistä palveluntuottajaa tai tämän alihankkijaa koskevan tarkastuskertomuksen.
- Pirkanmaan hyvinvointialueella palvelutuotannon valvonnasta ja ohjauksesta vastaa valvonta- ja asiavastaavatoiminnan vastuualue (pirha.fi)

Lastensuojeluyksikön ohjaus ja valvonta

Hyvän sijaishuollon perusteita 1/2

- Lapsella on oikeus saada erityistä suojelua ja tukea (LOS, artikla 20)
- Lapsi saa hyvä kohtelua ilman syrjintää ja lasta on suojeltava kaikenlaiselta ruumiilliselta ja henkiseltä väkivallalta, huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä sekä huolehdittava, että lapsi saa osakseen ymmärtämystä, turvaa ja hellyyttä, ei saa alistaa, kurittaa ruumiillisesti eikä kohdella muulla tavoin loukkaavasti. (Asiakaslaki 4 §, LSL 4 §)
- Ottaa huomioon lapsen edun, toivomukset, mielipiteen, yksilölliset tarpeet sekä äidinkielen, uskonnon, kielellisen- ja kulttuuritaustan (Asiakaslaki 4 §, LSL 20 §, LOS 20 artikla, SHL 5 §)
- Turvaa tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä hyvän hoidon ja kasvatuksen sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellisen valvonnan ja huolenpidon. (LSL 1 §, 4 § ja 4 a §, SHL 5 §)
- Tukee lapsen ihmissuhteita, erityisesti lapsen ja hänen vanhempiensa välillä, myös muita lapselle tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava. (LSL 4 §, SHL 4 §)
- Sisältää turvallisen ja virikkeitä antavan kasvuympäristön ja turvaa lapsen taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen. (LSL 4 §)

Hyvän sijaishuollon perusteita 2/2

- Lapsen itsenäistymistä sekä kasvamista vastuullisuuteen ja aikuisuuteen tuetaan ja edistetään (LSL 4§, SHL 5 §)
- Kunnioittaa lapsen yksityisyyttä (LSL 58§)
- Huomioi lasten tarpeiden mukaisen (sote)henkilöstön (Lsl 59-60§)
- Sisältää asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet (LSL 58 §)
- Toteuttaa rajoituksia turvallisesti lapsen ihmisarvoa kunnioittaen ja lapsen yksilöllisen tilanteen, iän ja sukupuolen sekä kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiden (LSL 61 a §)

Lastensuojelulaki 78 §

Hyvinvointialueen ilmoitus sijoitettavasta lapsesta

- Tilanteissa, joissa lapsi on sijoitettu jonkin muun kuin sijoituksen tehneen hyvinvointialueen alueelle, sijoittajahyvinvointialueen tulee ilmoittaa tarvittavien lapsen palvelujen ja tukitoimien järjestämiseksi sekä **sijaishuoltoapaikan valvonnan toteuttamiseksi** lapsen sijoituksesta ja sen päättymisestä sijoitushyvinvointialueelle, jonka on pidettävä rekisteriä alueelleen sijoitetuista lapsista.

Lastensuojelulaki 79 § Sijaishuollon valvonta

- **Sijoittajahyvinvointialueen** tehtävänä on valvoa, että lapsen sijoitus perhehoitoon tai laitoshuoltoon toteutuu tämän lain mukaisesti ja lapsi saa sijoituksen aikana ne tarvitsemansa palvelut ja tukitoimet, jotka sijoitushyvinvointialueen on 16 b §:n mukaisesti järjestettävä.
- Sijaishuoltopaikan toimintaa valvovat lisäksi **sijoitushyvinvointialue ja aluehallintovirasto**. Valvontaa toteuttaessaan niiden tulee toimia **yhteistyössä sijoittajahyvinvointialueen** kanssa.
- Jos **sijoittajahyvinvointialue** havaitsee sijaishuoltopaikan toiminnassa sellaisia epäkohtia tai puutteita, jotka voivat vaikuttaa sijoitettujen lasten hoitoon tai huolenpitoon, sen tulee salassapitovelvoitteiden estämättä ilmoittaa asiasta viipymättä **sijoitushyvinvointialueelle** ja 2 momentissa tarkoitetulle **aluehallintovirastolle** sekä tiedossaan oleville muille lapsia samaan sijaishuoltopaikkaan **sijoittaneille hyvinvointialueille**.

Lastensuojelulaki 80 §

80 § Muu valvonta

- Aluehallintoviraston on seurattava lastensuojelulaitosten toimintaa 79 §:ssä säädetyn lisäksi **omasta aloitteestaan tapahtuvien tarkastuskäyntien** avulla ja erityisesti valvottava 11 luvun nojalla tehtäviä **rajoituksia lastensuojelulaitoksissa**. Aluehallintoviraston on valvontaa toteuttaessaan varattava **lapselle tilaisuus luottamukselliseen keskusteluun** aluehallintoviraston edustajan kanssa.

Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä lapsikohtainen valvonta

- Sosiaalityöntekijän on valvottava lapsen edun toteutumista LSL 24 §
- Lapsen tarpeiden mukaisen sijaishuoltoapaikan arviointi, LSL 45 § ja 50 §
- Lapsen tapaaminen riittävän usein LSL 29 § ja 53 §
- Lapsen henkilökohtainen tapaaminen asiakassuunnitelman tarkemmin kirjattavalla tavalla riittävän usein, ilman muiden läsnäoloa sekä tapaamiset sijaishuoltoapaikassa
- Asiakassuunnitelma ja sen toteutumisen seuranta LSL 30 §
- sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteiden seuranta
- lapsen terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muu lapsen opetuksen järjestäminen.
- miten toteutetaan lapsen yhteydenpito ja yhteistoiminta hänen vanhempiansa ja muiden hänelle läheisten henkilöiden kanssa
- Lapsen huolto (LSL 45 §)
- (sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä) oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhoidosta.
- Yhteistoiminta lapsen vanhemman ja huoltajan kanssa
- Käyttövarojen maksamisen seuranta vuosittain LSL 55 §
- Rajoitusten käytön seuranta LSL 74 §
- Rajoitustoimenpidekirjaukset tulee lähettää tiedoksi sosiaalityöntekijälle kuukausittain, kirjausten ja päätösten seuranta ja arviointi

Aluehallintoviraston ohjaus ja valvonta

● Ennakollinen ohjaus ja valvonta

- Ennakollinen ohjaus ennen rekisteröintiä
 - Vastuuhenkilön ja henkilöstön vaateet, suunniteltu toimintasuunnitelma, tilat ym.
- Rekisteröintiprosessin aikainen ohjaus
 - Ennakkotarkastus, laaja ohjaus

● Suunnitelmallinen ohjaus ja valvonta

- Eri asiakasryhmien osalta erilaisia painopistealueita
- Lastensuojelussa lastensuojelulain 80 §
 - mm. hyvä kohtelu, itsemääräämisoikeus, rajoitustoimet, henkilöstö, omavalvonta
 - Keskustelut lasten kanssa

● Reaktiivinen valvonta

- Yhteistyö hva:n kanssa

Reaktiivinen valvonta

- Useita vireille tuloväyliä
 - Suunnitelmallisen käynnin yhteydessä havaitaan epäkohta (joko hva:n tai avin käynti)
 - Yhteydenotto aviin esim. henkilöstöltä, asiakkaalta, yksikön yhteistyökumppanilta
 - Kantelun kautta
- Useita eri tapoja selvittää asiaa
 - Tarkastuskäynti ennalta ilmoittamatta tai sovitusti joko avin tai hva:n toimesta
 - Puhelinkeskustelu tai Teams -tapaaminen
 - Kirjallinen selvityspyyntö tai selvitys- ja selityspyyntö (selityspyyntö = hallintolain mukainen kuuleminen)
 - Tietojen pyytäminen yksikköön lapsia sijoittaneilta sosiaalityöntekijöiltä
- Valvontaprosessi pääpiirteittäin
 - Vireille tulo
 - Selvittäminen (käynti, selvityspyyntö yms.)
 - Kuuleminen
 - Päätös
- Mahdolliset seuraamukset
 - Käsityksen ilmaisu
 - Huomion kiinnittäminen
 - Huomautus
 - Määräys
 - Määräys uhkasakolla
 - Keskeyttäminen

Ohjausta ja valvontaa annettu mm. seuraaviin liittyen (vuonna 2023):

- Lasten tarpeisiin nähden yksikön riittävä henkilöstömäärä ja henkilöstön osaaminen
- Yksikön vastuuhenkilön tehtävät
- Opiskelijoiden käyttäminen tehtävissä, joissa edellytetään sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöä
- Yksikköön sijoitettujen lasten perusoikeuksien rajoittaminen yksikön säännöillä ilman lapsikohtaista harkintaa
- Rajoitustoimenpiteiden lainmukainen toteuttaminen ja kirjaaminen
- Yksikön säännöt, kasvatuskäytänteet ja lasten kohtelu
- Oikeusturvakeinojen kertominen lapsille

Ammattihenkilövalvonta

- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 817/2015
- Lain tarkoituksena on edistää asiakasturvallisuutta sekä sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta laadultaan hyvään sosiaalihuoltoon ja hyvään kohteluun
 - Varmistaa, että laissa tarkoitetulla sosiaalihuollon ammattihenkilöllä on ammattitoiminnan edellyttämä koulutus, riittävä ammatillinen pätevyys ja ammattitoiminnan edellyttämät valmiudet sekä mahdollisuus kehittää ja ylläpitää ammattitaitoaan
 - Edistää sosiaalihuollon ammattihenkilöiden yhteistyötä ja tarkoituksenmukaisen tehtävärakenteen muodostamista asiakkaiden palvelutarpeet huomioon ottaen
 - Järjestää sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ammattitoiminnan valvonta
- 2 luku Oikeus toimia sosiaalihuollon ammattihenkilönä
- 3 luku Sosiaalihuollon ammattihenkilöiden ohjaus ja valvonta
- Ammattihenkilövalvonnasta vastaa Valvira ja aluehallintovirasto, mutta hyvinvointialueella ja työpaikoilla omavalvonnallinen vastuu ja ilmoitusvelvollisuus

Oikeusturvakeinot

- Yhteydenotto työntekijään, vastuuhenkilöön, palveluyksikköön, palvelunjärjestäjään tai palveluntuottajaan
- Muutoksenhaku päätöksestä
- Muistutus palveluyksikköön
- Kantelu viranomaisen toiminnasta aluehallintovirastoon, eduskunnan oikeusasiamiehelle tai oikeuskanslerille
- Yhteydenotto yhdenvertaisuusvaltuutettuun tai tasa-arvovaltuutettuun, joilla on toimivaltaa käsitellä syrjintätapauksia
- Valitus YK:n lapsen oikeuksien komitealle (kun Suomen oikeusturvakeinot käytetty)

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto